

Gaanderen ontdekt zijn zandduinen

Euwenlang is druk zand afgegraven. Nu wil Gaanderen bescherming voor zijn unieke rivierduinen. Deel 10 uit 'n serie.

door
Henk Harmsen

henk.harmsen@gelderlander.nl

GAANDEREN - Een rondwandeling op de warme middag. Wandelers: Dick te Voortwis en Ria Evers van de Gaanderense werkgroep Rivierduinen van het project TOOS, Theo Wissink, mede-eigenaar van zo'n stukje landschap en André Kaminski van StAM. We bezoeken enkele restanten van de ooit aaneengesloten duinenrij: Doorninksbulen, Tentjesbulen, Reintjesbulf. De bijnaam 'Bultendarp' voor Gaanderen wordt hier zonneklaar. We beginnen bij Wissink's boerderij 'Pothof' aan de Tuinstraat, tussen 'Old-Gaanderen' en de Gaanderhei. Hier ligt nog een flinke zandduin, die aan afgraving ontsnapte en deels bij de boerderij hoort. Staand op de heuveltop kijken we tussen de bomen door net over de nok van het boerderij-

dak. Al klauterend zien we dat het duin hol is; er zit een groot gat in. Is hier vroeger al zand afgegraven? Wissink heeft dat thuis nooit gehoord, meent daarom dat de heuvel vanouds al zo'n vorm had. Bij de naburige Tentjesbulen zitten in het duin nog wat oude funderingen. De naam is afgeleid van een aantal huisjes ('tentjes') met veel glas die hier in de jaren dertig van de vorige eeuw stonden voor tbc-lidders, die moesten genezen door rust bij veel zon en frisse lucht. De rivierduinen liggen

evenwijdig aan de Oude IJssel, globaal vanaf de Duitse IJssel tot aan Drempt. Ook de heuvels van Engbergen, de Paasberg bij Terborg, de kern van Silvolde, Bontebrug, de burchheuvel van kasteel Ulft, Vijverberg, IJkenberg en Kruisberg (Doetinchem), tot de Braamberg in Drempt maken er deel van uit. Lang zijn de zandduinen, te dor voor akkerbouw, afgegraven of beplant met diverse boomsoorten en (eiken)hakhout. Nog tot in de jaren zeventig werd er vooral 'hoogzand' gewonnen,

■ Dick te Voortwis (links), Ria Evers en Theo Wissink op de hoek van de Tentjesbul. foto Theo Kock

zand om bouwterreinen op te hogen. Hele stukken werden weggegraven. In ontstane gaten is hier en der puin en afval gedumpt. Maar toch: vogels en hazelwormen bleven hun zandbulten trouw.

De zandduinen zijn ontstaan langs een oude Rijnloop, die zich tot 12.000 jaar geleden ten oosten van het Montferland uitstrekte. Telkens als die loop droogviel stooft het zand op met de over-

heersende westenwind, die het liet vallen daar waar het land was hoger werd. Hoewel de term 'rivierduin' al jaren her en der in gemeentestukken opduikt, ontbrak een samenhangende visie op het bijzondere fenomeen, zeggen Ria Evers en Dick te Voortwis. Die visie laat de werkgroep nu opstellen door een onafhankelijk instituut. Zodat voor de toekomst beter, meer in samenhang, rekening kan worden gehouden met de waarde

van deze zandduinen, aardkundige en landschappelijke monumenten. Te Voortwis: „Om iets beter te kunnen beschermen moet je bij de mensen draagvlak zoeken.“ Dat laatste gebeurt ook op 27 september, de landelijke Burendag, met een gezamenlijke schoonmaakactie op de rivierduinen.

Dit is deel 10 in een serie over beoogde landschapsmonumenten in Oost-Gelderland.

“Om rivierduinen te beschermen moet je eerst wel weten waar het precies over gaat

Dick te Voortwis, werkgroep lid